DE INDUSTRIËLE VOORSPRONG VAN CURAÇAO

ENIGE AANTEKENINGEN BIJ HET WELVAARTSPLAN
NEDERLANDSE ANTILLEN 1946

DOOR

J. V. D. WALLE

Het rapport, dat door Prof. Ir. D. DRESDEN en Prof. Ir. J. GOUDRIAAN werd uitgebracht ten bate van het „Welvaartsplan Nederlandse Antillen 1946” heeft zonder enige twijfel meer dan tijdelijke waarde. Het bevat vele gegevens, die men ook vinden kan in allerlei tijdschriftartikelen en in vroegere rapporten. Het bevat vele raadgevingen, van wier nut iedereen overtuigd is. Beide rapporteurs echter slaagden erin om hun materiaal in korte tijd vergaard, ordelijk en overzichtelijk te rangschikken, terwijl hun invloed, in het moederland, van een dergelijk belang is, dat zij, behalve als rapporteurs, door hun persoonlijke kennis-making met het gebiedsdeel, veel voor de Nederlandse Antillen hebben gedaan en nog kunnen doen.

Het rapport zal in zekere kringen de aandacht trekken. In de eerste plaats betekent dit, dat bedoelde kringen nogmaals de overtuiging vernemen, dat Curaçao het zonder een behoorlijke dollar-voorziening niet *kan* stellen. In de tweede plaats bevat het een opwekking aan plaatselijke autoriteiten om het vestigen van nieuwe bedrijven, geen belemmeringen in de weg te leggen. De eerste opmerking is vooral van belang voor de Nederlandse regering. De tweede is een vingerwijzing aan het adres van de locale overheid en van hen, die menen, dat de bestaande Curaçaose bedrijven in sommige gevallen protectie van node hebben.

Met alle waardering dus voor dit rapport mogen ons enkele critische opmerkingen vergund worden. Wij missen in deze „outline” voor een te volgen welvaartspolitiek op Curaçao enkele onderwerpen, die van zo groot belang zijn, dat zij voor de toekomstige welvaart van het gebiedsdeel een overwegende betekenis hebben.

Wij bedoelen daarmee: het Bestuur van het gebiedsdeel, de

geografische ligging en de internationale ontwikkeling in het Caraïbisch gebied. Zonder een uitermate evenwichtig bestuur is de kans op een gunstige ontwikkeling, zeker na eventuele inkrimping of verdwijning van beide oliebedrijven, bijna ondenkbaar. Wij kunnen ons voorstellen, dat de rapporteurs deze kwestie niet wilden aansnijden en à priori aannemen, dat het Bestuur op Curaçao, ook in de toekomst, een zelfde evenwichtig karakter zal blijven behouden als sedert lang het geval is. Geografische ligging en internationale ontwikkeling echter zijn twee factoren, die uitvoeriger bespreking verdiend hadden in dit welvaartsrapport. Onder invloed van de oorlog — en mede dank zij de arbeid van de voormalige Anglo-Amerikaanse Caraïbische commissie, die thans Caraïbische commissie heet — heeft in geheel Caribia het denkbeeld vorm gekregen, dat de Westindische eilanden min of meer op elkaar aangewezen zijn.

Sommige eilanden blijken op een bepaald gebied bijzondere kwaliteiten te hebben. Zo meent men, zelfs in de kringen van hen, die in de West-Indische, ten dele door buitenlandse ondernemingen geleide, „grote landbouw” een politiek en economisch gevaar vermoeden, dat bijvoorbeeld het eiland Barbados, tot op bepaalde hoogte, te allen tijde suiker op grote schaal zal moeten blijven produceren. Dit eiland zou, tenzij zich geheel nieuwe verschijnselen manifesteren, niet geschikt zijn voor het doorvoeren van een sterke industrialisatie.

Op de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire echter bestond nimmer een belangrijke suikercultuur. Zelfs een „grote landbouw” zoals elders in West-Indië, was onbekend. De belangrijkste bronnen van bestaan waren, in tegenstelling tot de meeste West-Indische landen, niet de landbouw, maar handel en nijverheid namen een overwegende plaats in. Waarbij bleek, dat de handel, veel belangrijker nog dan de nijverheid, in bijzondere mate gestimuleerd werd door de natuurlijke haven van het hoofdeiland en door de ligging van Curaçao tegenover de kust van Venezuela.

In het moderne Curaçao echter, nam de ontwikkeling van de nijverheid een reusachtige vlucht, dank zij de exploitatie van de oliebronnen in Venezuela, een land, dat niet over behoorlijke havens beschikte en dat, in tegenstelling tot Curaçao, een minder evenwichtig bestuur had.

Door deze ontwikkeling ontstond op Curaçao, in tegenstelling tot het overige West-Indië — Trinidad ten dele uitgezonderd — een industriële bevolking, die haar typische, landelijke West-

indische karaktertrekken begint te verliezen, trekken, die plaats gaan maken voor moderne urbane verschijnselen. Deze bevolking levert echter in nog slechts geringe mate *geschoolde* arbeidskrachten op. Deze laatsten moeten (nog steeds) van elders worden geïmporteerd.

Voor de toekomstige welvaart van Curaçao — vooral indien de oliebedrijven zich mochten inkrimpen of geheel verdwijnen — is het van het allergrootste belang, dat zo spoedig mogelijk een einde komt aan de import van geschoolde arbeidskrachten, door met inspanning van alle krachten het aantal geschoolde arbeidskrachten op Curaçao, dat in het industriële leven werkzaam kan zijn, dermate op te voeren, dat in de behoefte voorzien kan worden.

Op dat moment zal Curaçao in toenemende mate gebruik kunnen maken van de mogelijkheden, die het naast de „olie” heeft. Deze mogelijkheden worden niet in de eerste plaats door de natuurlijke rijkdommen van het eiland bepaald, die, voor zover we weten, gering zijn, maar door geografische ligging, haven en luchtverbindingen. Deze drie elementen zijn het, die voor de toekomstige welvaart van Curaçao van overwegend belang zijn.

Immers op het ogenblik, dat de Curaçaose bevolking de behoefte aan geschoold personeel, die door de grootbedrijven gekoesterd wordt — afgezien van de betrekkelijk weinige topposities, die waarschijnlijk nog zeer lang door „vreemdelingen” bezet zullen worden — verzadigt, zal het eerst mogelijk zijn om bedrijven te vestigen, naast de olie, die eveneens behoefte gevoelen aan goede en geschoolde arbeiders.

Deze stelling mag echter geen belemmering zijn — en zij is dat ook in de praktijk niet — om reeds thans, zij het noodgedwongen op betrekkelijk kleine schaal, bedrijven te vestigen ter verwerking van West-Indische producten, die daarvoor in aanmerking komen. Geen West-Indische producten, die in de eerste plaats uit Curaçao zelf afkomstig zijn. „Curaçao zelf zal zich”, zo menen de rapporteurs terecht, „niet moeten toeleggen op het ter hand nemen van cultures van stapelartikelen met een wereldmarkt, waarin deze eilanden slechts een klein aandeel zullen kunnen hebben, zodat zij onderhevig zijn aan al de wisselvalligheden der internationale prijsvorming”.

Curaçao, dat echter, tengevolge van haar industriële ontwikkeling, een voorsprong heeft op geheel West-Indië, kan zich echter wel toeleggen op de verwerking van stapelproducten,

die elders in West-Indië worden gewonnen. Het kan dit temeer tengevolge van het feit, dat het een ligging heeft, haven-faciliteiten, een evenwichtig bestuur en een krachtig georganiseerd financieel -en handelsleven, zoals men, bijna nergens in West-Indië kan vinden.

Uit verschillende plaatsen van het rapport blijkt, dat de rapporteurs met deze mogelijkheid, zij het minder bewust, wel rekening hielden.

Wij lezen op pag. 38: „Wij menen, dat er alle reden is om de vestiging aan te moedigen van kantoren, niet alleen van Nederlandse, maar ook van Belgische, Scandinavische, Zwitserse en misschien Tsjechische en Poolse ondernemingen, ten einde van hieruit de export dezer landen naar Colombia en Venezuela, eventueel ook naar andere Amerikaanse gebieden, te stimuleren.

Curaçao met zijn voortreffelijke lucht- en scheepvaartverbindingen is bij uitstek geschikt als vestigingscentrum voor bewerking van de markten in het Spaans sprekende deel van Amerika”.

In het hoofdstuk, dat aan de „Industrie” gewijd is, vinden we een opsomming van bestaande industrieën. Onder deze industrieën bevindt zich ook de rijstpellerij van de firma Laan. Rijst is een gewas, dat op Curaçao alles behalve inheems is. Het wordt aangevoerd vanuit andere West-Indische landen.... en op Curaçao verwerkt! Met de vestiging van dit bedrijf en de mogelijke uitbreiding hiervan wordt aangetoond, binnen welke banen de toekomstige welvaart op Curaçao zich zal kunnen bewegen.

Onder de andere belangrijke industrieën, die het rapport noemt zouden we nog even aandacht willen vragen voor combinatie Pletterij-Nederhorst, die zich op velerlei gebied actief toont. Tijdens de oorlog ontplooidde dit bedrijf ook zijn activiteit in Suriname. Niets staat het in de weg om ook elders in het Caraïbisch gebied de vleugels uit te slaan. Nog minder zal dit het geval zijn als men de beschikking verkrijgt over een groep geschoolde en geselecteerde arbeiders, die men, voor het uitvoeren van werkzaamheden, buiten Curaçao, tijdelijk kan verplaatsen.

De vele suggesties, die het rapport bevat zijn stuk voor stuk waardevol. Het is te hopen, dat het rapport anderen zal opwekken om verschillende onderwerpen dieper te bestuderen dan de rapporteurs mogelijk was. Steeds echter blijft daarbij het doel

voor ogen eigen middelen en mogelijkheden van Curaçao tot leven te wekken. Natuurlijk is dit van betekenis.

Voor een duurzame verbreding van het economisch leven op Curaçao echter zal men een uitermate dankbaar gebruik dienen te maken van de voorsprong, die de bevolking, reeds nu, op andere West-Indische landen heeft, door samenwerkend binnen de daarvoor aangewezen internationale lichamen, ¹⁾ Curaçao meer en meer te maken tot de werkplaats en het verwerkingscentrum van Caraïbische producten. Aan dit beginsel heeft Curaçao zijn huidige bloei volkomen te danken. Het is, dank zij ligging, haven en bestuur, het grote oliecentrum van West-Indië. Het kan daarnaast uitgroeien tot een Caraïbisch industrieel centrum van betekenis indien het, na afvloeiing van geïmporteerde, geschoolde arbeidskrachten, door vervanging van eigen arbeidskrachten, een reserve gaat maken van geschoolde arbeiders, fysiek, maar bovenal geestelijk geschikt voor de eisen, die het moderne, industriële leven stelt. Deze reserve kan dan worden tewerk gesteld in bedrijven, waarvoor thans de grondslag gelegd kan worden en waarvan een rijstpellerij als door de firma Laan begonnen een eerste voorbeeld is, welke bedrijven op hun beurt behoefte zullen voelen aan eigen Curaçaose (Kust-) scheepvaartondernemingen.

Deze ontwikkeling kan worden bedreigd door veranderingen in het bestuur, die het ondernemers minder aantrekkelijk maken om op Curaçao nieuwe bedrijven te vestigen.

Zij kan worden bedreigd door een al te intellectualistische, eenzijdige scholing van de jeugd, hetgeen zich in sommige West-indische landen, ten dele heeft voltrokken.

Maar zij kan in het gebiedsdeel Curaçao in het bijzonder worden bedreigd door al te grote nadruk te leggen op de mogelijkheden van de handel. Deze mogelijkheden staan of vallen niet uitsluitend met de industriële mogelijkheden, die het gebiedsdeel biedt, maar zij zijn daarmee wel ten nauwste verbonden. Op het hoofdeiland Curaçao vooral bestaat het denkbeeld, dat de handel van overwegende betekenis is. Ook de rapporteurs delen dit denkbeeld, waar zij schrijven, dat „Aruba de voorkeur verdient voor nijverheidsondernemingen, Bonaire voor Landbouw, tuinbouw en veeteelt en Curaçao voor handelsondernemingen”.

Het zou te ver voeren om deze stelling in bijzonderheden te

¹⁾ In hoofdzaak is dit de Caraïbische commissie.

bespreken. In hoofdzaak halen wij haar aan om duidelijk te maken, dat ook de rapporteurs onder de invloed zijn gekomen van de buitengewone betekenis, die men het handelsleven op Curaçao moet toekennen. Zijn betekenis is, op het ogenblik, zeker bijzonder groot. Het rapport houdt zich echter bezig met de vraag wat men doen moet als de oliebedrijven inkrimpen of verdwijnen. Tegenover deze probleemstelling verkrijgt dat handelsleven een ander aspect, omdat het, voor een belangrijk deel met die olie staat of valt.

Wij zullen het bij deze summiere opmerkingen laten. Waardevol is het geschrift van beide hoogleraren zonder twijfel. Men mist daarin echter enigszins het besef voor de internationale plaats, die Curaçao kan innemen, ten gevolge van de industriële voor- sprong die het heeft, zijn ligging, haven en bestuur. Men mist dit besef temeer nu in West-Indië internationaal een neiging ont- staat om eigen producten lokaal te verwerken, in die landen binnen de Westindische sfeer, die voor verwerkingsindustriën het meest in aanmerking komen. Hetgeen zeker met Curaçao het geval is.